

Rapport
Opleidingsbeoordeling volgens Uitgebreid Kader

Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de tweede graad in Godsdienst

Viaa-Gereformeerd Hoger Onderwijs Zwolle

Inhoud van het verslag

1. Samenvatting van de beoordeling.....	2
2. Proces van beoordeling.....	4
3. Gegevens over de opleiding.....	6
4. Bevindingen, overwegingen en beoordeling van standaard 11	7
5. Overzicht van de beoordeling.....	10
6. Aanbevelingen	11

1. Samenvatting van de beoordeling

Het visitatiepanel heeft de gerealiseerde leerresultaten van de opleiding Bachelor Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de tweede graad in Godsdienst van Viaa-Gereformeerd Hoger Onderwijs Zwolle beoordeeld aan de hand van het uitgebreide kader voor de opleidingsbeoordeling van 20 december 2016 van de NVAO. De beoordeling van de gerealiseerde leerresultaten (standaard 11 van het beoordelingskader van de NVAO) gaat terug op het besluit van de NVAO van 31 augustus 2018 waarin hiervoor aan de opleiding een herstelperiode werd toegekend.

Het visitatiepanel is onder de indruk van de stappen die de opleiding gedurende de afgelopen twee jaar heeft gezet om de gerealiseerde leerresultaten op het gewenste niveau te brengen. Het panel is van oordeel dat de opleiding er inderdaad in is geslaagd het gewenste niveau van de gerealiseerde leerresultaten te bereiken.

Het panel stelt vast dat de onderzoekmatige en de beroepsspecifieke competenties naar behoren in de beoogde leerresultaten zijn opgenomen en voldoende richting geven voor de twee eindwerken van de opleiding, zijnde het onderzoeksproject en het beroepsprofiel.

De studenten krijgen een adequate voorbereiding op het onderzoeksproject. De onderzoeksprojecten zelf zijn naar het oordeel van het panel van een goed niveau. Geen van deze projecten is door het panel als onvoldoende gekwalificeerd. De onderzoeksprojecten zijn consistent van opbouw met een duidelijke onderzoeksvraag, een helder en gericht onderzoek en op het onderzoek aansluitende conclusies. Het theoretisch kader is adequaat maar in sommige projecten nogal uitgebreid. Het panel bepleit te overwegen het theoretisch kader na de probleemstelling op te stellen waardoor het beknopter kan zijn. Ook raadt het panel aan een limiet voor het aantal woorden van het onderzoeksproject in te voeren. De systematiek van beoordeling van het project met twee en in een aantal gevallen drie beoordelaars is zeker naar behoren. De kalibratiesessies van de beoordelaars zijn zinvol. Het beoordelingsformulier voor het onderzoeksproject voldoet maar het panel bepleit wel om meer inhoudelijke elementen daarin op te nemen. Met het logboek en het verslag over de samenwerking tussen de studenten hanteert de opleiding geschikte instrumenten om de individuele bijdrage van elke student aan het onderzoek te kunnen beoordelen. Het panel beveelt aan om in het beoordelingsformulier expliciet naar logboek en verslag te verwijzen om daarmee de individuele beoordeling nog beter te verantwoorden.

In de beroepsprofielen tonen de studenten naar het oordeel van het panel inderdaad aan de beoogde leerresultaten bereikt te hebben. Het niveau daarvan is naar behoren. Het panel kwam hoogstaande beroepsprofielen tegen en hoorde van studenten terug dat zij dit werkstuk als een hoogtepunt van de studie ervaren. Geen van de profielen is door het panel als onvoldoende beoordeeld. De systematiek van beoordeling van de beroepsprofielen met het verslag en het eindgesprek naar aanleiding van het verslag met verschillende beoordelaars is adequaat. Het panel bepleit het beoordelingsformulier meer op de integratie van competenties dan op de afzonderlijke competenties te richten en de becijfering van het beroepsprofiel als geheel te baseren op de combinatie van het verslag en het eindgesprek waarbij de bijdrage van elk onderdeel ook duidelijk wordt gemaakt.

De taalvaardigheid in beide eindwerken is erop vooruitgegaan. Het panel beveelt aan op dat pad voort te gaan en de taalvaardigheid met betrekking tot de spelling en de stijl verder te verbeteren.

Het panel beoordeelt de gerealiseerde leerresultaten van de opleiding Bachelor Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de tweede graad in Godsdienst van Viaa-Gereformeerd Hoger Onderwijs Zwolle als zijnde voldoende. Omdat de andere standaarden van dat kader door het panel in het rapport van 5 februari 2018 ook als ten minste voldoende zijn beoordeeld, komt het panel voor de opleiding als geheel tot de beoordeling voldoende. Het panel beveelt daarom de NVAO aan een positief besluit over de accreditatie van deze opleiding te nemen.

Rotterdam, 14 februari 2020

Prof. dr. W. van Vlastuin
voorzitter

drs. W. Vercouteren
secretaris

2. Proces van beoordeling

De instelling Viaa-Gereformeerd Hoger Onderwijs Zwolle heeft evaluatiebureau Certiked VBI verzocht de beoordeling uit te voeren van de opleiding Bachelor Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de tweede graad in Godsdienst in het kader van de herstelbeoordeling van de gerealiseerde leerresultaten van deze opleiding. De beoordeling is uitgevoerd op basis van het uitgebreide kader voor de opleidingsbeoordeling van 20 december 2016 (Staatscourant nr. 69458) en in het bijzonder standaard 11 van dat kader (gerealiseerde leerresultaten).

Op 20 en 21 november 2017 heeft het visitatiepanel de opleiding in zijn geheel gevisiteerd. Toen zijn de gerealiseerde leerresultaten als onvoldoende beoordeeld. De NVAO heeft daarop op 31 augustus 2018 het besluit genomen de opleiding een herstelperiode toe te kennen. Het visitatiepanel heeft heden de gerealiseerde leerresultaten beoordeeld om na te gaan of deze aan de eisen van het beoordelingskader van de NVAO voldoen.

Na overleg met de instelling heeft Certiked de leden van het visitatiepanel uitgenodigd in het panel zitting te nemen. De panelleden hebben daarop positief geantwoord. De samenstelling van het visitatiepanel was dezelfde als van het panel dat de beoordeling op 20 en 21 november 2017 uitgevoerd heeft. Het panel was als volgt samengesteld.

- Prof. dr. W. van Vlastuin, hoogleraar Theologie en Spiritualiteit van het gereformeerd protestantisme, Vrije Universiteit (voorzitter);
- Prof. dr. A. de Kock, rector en hoogleraar Praktische Theologie, Evangelische Theologische Faculteit, Leuven (panellid);
- J.C. Wessels Mth, internationaal directeur, internationale zendingsorganisatie Faith2Share (panellid);
- L. van Laar MA, student Master Bestuurs- en Organiseringswetenschap: Publiek Management, Universiteit Utrecht (student-lid).

Procescoördinator/secretaris namens Certiked was drs. W. Vercouteren.

De NVAO heeft bij de visitatie in november 2017 ingestemd met de samenstelling van het panel. Ten tijde van de huidige visitatie waren de panelleden onafhankelijk van de instelling.

De procescoördinator/secretaris van Certiked heeft in het kader van deze herstelbeoordeling contact gehad met de opleiding over de opbouw van het reflectierapport dat de opleiding heeft geschreven ter voorbereiding daarop, de agenda van het locatiebezoek en de ter inzage te leggen documenten.

De opleiding heeft een lijst met eindwerken van afgestudeerden van de jaren 2017 tot 2019 ter beschikking gesteld. Het ging daarbij om twee onderscheiden eindwerken van ieder van de afgestudeerden, te weten het onderzoeksproject en het beroepsprofiel. Alle beschikbare eindwerken zijn geselecteerd. Het ging daarbij om acht onderzoeksprojecten en vier beroepsprofielen. Alle eindwerken zijn van deeltijdstudenten, omdat de opleiding alleen in deeltijd wordt aangeboden.

Bij de visitatie in november 2017 heeft de voorzitter van het panel zich het profiel voor voorzitters van visitatiepanels van de NVAO eigen gemaakt.

De panelleden hebben voorafgaande aan het locatiebezoek het reflectierapport van de opleiding met de daarbij behorende bijlagen ontvangen. De panelleden hebben ook een aantal eindwerken toegezonden gekregen. Ook hebben de panelleden in het kader van deze visitatie eerder het Timmermansoog van evaluatiebureau Certiked ontvangen, dat de operationalisering van het NVAO-beoordelingskader is.

Voorafgaand aan het locatiebezoek hebben de panelleden hun voorlopige bevindingen en de vragen die zij aan de vertegenwoordigers van de opleiding wilden stellen, aan de procescoördinator/secretaris gezonden. De procescoördinator/secretaris heeft daarvan een compilatie gemaakt. Voorafgaande aan het locatiebezoek heeft het panel een intern overleg gevoerd. Daarbij hebben de panelleden hun bevindingen over de eindwerken gedeeld, de opgestelde vragen doorgenomen en het locatiebezoek voorbereid.

Het locatiebezoek aan de opleiding vond plaats op 6 februari 2020. Het bezoek is verlopen volgens de vastgestelde agenda. Bij het bezoek is zowel gesproken met vertegenwoordigers van deze opleiding als van de opleiding Bachelor Godsdienst-pastoraal Werk. Het panel heeft tijdens het locatiebezoek met alle geledingen van de opleiding kunnen spreken, zijnde vertegenwoordigers van het bestuur van de instelling en van het management van de opleiding, beoordelaars van eindwerken, leden van de examencommissie, curriculumcommissie, toetscommissie en kwaliteitscommissie en studenten en alumni.

In het besloten overleg aan het einde van het locatiebezoek heeft het panel de bevindingen gewogen en de overwegingen opgesteld op basis van het reflectierapport, de bestudeerde eindwerken en de gevoerde gesprekken. Daarna is het oordeel voor de gerealiseerde leerresultaten (standaard 11 van het uitgebreide kader) opgesteld. Aan het einde van het locatiebezoek is dit oordeel op hoofdlijnen aan het management van de opleiding kenbaar gemaakt.

Na het locatiebezoek heeft de secretaris een conceptrapport van bevindingen, overwegingen en conclusies opgesteld. De leden van het panel hebben daarop hun commentaar gegeven. Nadat de secretaris deze opmerkingen had verwerkt, heeft hij het conceptrapport voor feitelijke onjuistheden aan de opleiding voorgelegd. Na verwerking hiervan is het definitieve rapport aan de opleiding verzonden.

3. Gegevens over de opleiding

Administratieve gegevens van de opleiding

Naam opleiding in Croho: B Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de tweede graad in Godsdienst
Oriëntatie en niveau opleiding: Bachelor Hoger Beroepsonderwijs
Aantal studiepunten: 240 EC
Afstudeerrichtingen: Geen
Locatie: Zwolle
Variant: Deeltijd
Registratienummer in Croho: 27VY-35441

Administratieve gegevens van de instelling

Naam instelling: Viaa-Geformeed Hoger Onderwijs Zwolle
Status instelling: Bekostigd
Instellingstoets kwaliteitszorg: Niet aangevraagd

4. Bevindingen, overwegingen en beoordeling van standaard 11

Standaard 11. De opleiding toont aan dat de beoogde leerresultaten worden gerealiseerd.

Bevindingen

Het panel heeft zich bij de beoordeling van de gerealiseerde leerresultaten met name op de kwaliteit en het niveau van de eindwerken gericht. De toetsen van de vakken van de opleiding waren in de visitatie van 20 en 21 november 2017 in termen van inhoud en van diepgang reeds als naar behoren beoordeeld. Het panel heeft de eindwerken van in totaal acht afgestudeerden bestudeerd. Het ging bij deze eindwerken om acht onderzoeksprojecten en vier beroepsprofielen.

Tijdens de visitatie in november 2017 bevond de opleiding zich in het proces van vernieuwing van het curriculum. Toen was het nieuwe curriculum nog niet geheel ingevoerd. Heden is dat wel het geval. De eindwerken die het panel heeft bestudeerd zijn deels afkomstig van studenten die het vorige curriculum hebben doorlopen en voor het andere deel van studenten die het nieuwe curriculum hebben gevolgd. In het nieuwe curriculum is het onderzoeksproject in het derde jaar geplaatst, terwijl het beroepsprofiel in het vierde jaar is opgenomen. In het vorige curriculum droeg het beroepsprofiel de naam profielwerkstuk en had nog een studielast van 3 EC. De studielast van het beroepsprofiel is in het nieuwe curriculum verhoogd naar 7 EC. Het profielwerkstuk was voorheen het sluitstuk van de leerlijn beroepshouding. Het beroepsprofiel is nu veel meer één van de eindwerken van de opleiding als geheel geworden. Van de studenten die het vorige curriculum hebben doorlopen, heeft het panel de onderzoeksprojecten bekeken. Van de groep studenten die het vernieuwde curriculum hebben afgerond, heeft het panel zowel het onderzoeksproject als het beroepsprofiel bestudeerd.

De opleiding heeft maatregelen genomen om de studenten beter toe te rusten voor het onderzoeksproject en het beroepsprofiel. De opleiding heeft dat gedaan op het niveau van de beoogde leerresultaten, bij de voorbereidende vakken in het curriculum en in de begeleiding en beoordeling van de beide eindwerken zelf.

In de beoogde leerresultaten van de opleiding zijn de onderzoekmatige competenties benoemd die door de studenten in het onderzoeksproject aangetoond moeten worden. Om daar invulling aan te geven heeft het Praktijkcentrum dat met de opleiding verbonden is, in samenwerking met de Theologische Universiteit Kampen in een beleidsplan het voor deze opleiding bedoelde praktijkgericht theologisch onderzoek beschreven, dit mede ter onderscheiding van het wetenschappelijk theologisch onderzoek. Het praktijkgericht theologisch onderzoek is maatgevend voor wat studenten van de opleiding in het onderzoeksproject moeten aantonen.

De opleiding heeft de landelijk vastgestelde leerresultaten aangevuld met beroepsspecifieke competenties die in concrete termen aangeven wat van de afgestudeerden wordt verwacht in de verschillende rollen die zij na de studie kunnen vervullen. Deze geconcretiseerde beoogde leerresultaten zijn de leidraad voor de door de studenten te bereiken doelstellingen in het beroepsprofiel.

De studenten die twee jaar geleden het vorige curriculum doorliepen, hebben aanvullende colleges aangeboden gekregen op het gebied van onderzoekvaardigheden. Deze colleges waren bedoeld om de studenten beter voor te bereiden op het onderzoeksproject. In het vernieuwde curriculum zijn zowel in het eerste als in het tweede jaar vakken opgenomen waarin de studenten onderzoekvaardigheden aanleren. In het genoemde beleidsplan voor praktijkgericht theologisch onderzoek zijn onderzoeksthema's benoemd

waarbinnen het onderzoeksproject van de studenten zich moet bevinden. De docenten en medewerkers van het Praktijkcentrum ontlenen onderzoeksprojecten aan het werkveld waarmee zij in contact staan en leggen deze aan de studenten voor. Dat geeft de studenten een vliegende start bij hun project, omdat ze niet eerst naar een geschikt project moeten zoeken maar het onderzoek gelijk kunnen beginnen. Parallel aan de uitvoering van het project volgen de studenten colleges over de verschillende fases die in het onderzoek te onderscheiden zijn.

In het beroepsprofiel dienen de studenten aan te tonen het niveau van beginnend theoloog, beginnend professional en beginnend beroepsbeoefenaar bereikt te hebben en in staat te zijn in deze drie rollen op het niveau van de bachelor in dit domein te denken en te handelen. In het beroepsprofiel komen nagenoeg alle beoogde leerresultaten van de opleiding aan bod. Deze leerresultaten worden ook in andere delen van het curriculum aangeraakt. Het beroepsprofiel is eerder bedoeld om tot integratie van de verschillende competenties te komen.

In het vernieuwde curriculum worden colleges gegeven om de taalvaardigheid van de studenten te bevorderen.

Het onderzoeksproject wordt door twee studenten samen uitgevoerd. Eén van de redenen daarvoor is dat studenten ook in staat moeten zijn tot samenwerking. Dat is één van de beoogde leerresultaten. Naast het gezamenlijke rapport over het onderzoek moeten de studenten elk een logboek bijhouden en een verslag over de samenwerking schrijven om mogelijke effecten van meeliften zoveel mogelijk uit te sluiten. De beoordeling van het onderzoeksproject is in handen van twee beoordelaars. De tweede beoordelaar is van buiten de opleiding afkomstig om de objectiviteit van de beoordeling te waarborgen. De beoordelaars houden kalibratiesessies om hun beoordelingen te vergelijken en tot een gedeelde maatstaf te komen. Daarnaast beoordelen op verzoek van de examencommissie derde beoordelaars steekproefsgewijze een aantal van de onderzoeksprojecten. Omdat er bij één van de eerste steekproeven nog verschillen in de beoordeling bleken, zijn het afgelopen jaar alle onderzoeksprojecten door een derde beoordelaar bekeken. In de beoordeling van het onderzoeksproject is ruimte om studenten een verschillend cijfer te geven. Dat is tot op heden overigens nog niet gebeurd.

Het beroepsprofiel is een individueel eindwerk. Een groep studenten trekt daarbij wel gezamenlijk op om elkaars werk van commentaar te voorzien. De beoordeling van het beroepsprofiel gebeurt op basis zowel van het schriftelijk verslag als van een eindgesprek. Dat laatste wordt afgenomen door een docent van de opleiding en twee vertegenwoordigers van het werkveld. Zowel het rapport als het eindgesprek moeten voldoende zijn.

Overwegingen

Het visitatiepanel is onder de indruk van de stappen die de opleiding heeft gezet de afgelopen twee jaar om de gerealiseerde leerresultaten van de studenten op het gewenste niveau te brengen. Het panel is van oordeel dat de stappen die de opleiding heeft gezet, hun vruchten hebben afgeworpen en dat de opleiding in haar opzet is geslaagd.

Het panel stelt vast dat de onderzoekmatige competenties in de beoogde leerresultaten naar behoren zijn geformuleerd. Het panel waardeert de uitbreiding van de beoogde leerresultaten met de beroepsspecifieke competenties, omdat daardoor de te bereiken doelstellingen in het beroepsprofiel scherper en duidelijker geformuleerd zijn.

Het panel ziet de geleidelijke opbouw van de onderzoekvaardigheden van de studenten in het nieuwe curriculum als een goede voorbereiding op het onderzoeksproject. De onderzoeksprojecten zelf zijn naar het oordeel van het panel van een goed niveau. Geen van deze projecten is door het panel als onvoldoende gekwalificeerd. De projecten behandelen vraagstukken uit de praktijk. Ze zijn consistent van opbouw met een duidelijke onderzoeksvraag, een helder en gericht onderzoek en op het onderzoek aansluitende conclusies. De onderzoeksprojecten zijn methodologisch helder. Het theoretisch kader is adequaat maar in sommige projecten nogal uitgebreid. Dat kan komen, omdat het theoretisch kader voorafgaat aan de probleemstelling. Het panel bepleit te overwegen het theoretisch kader na de probleemstelling op te stellen waardoor het gericht en beknopter kan zijn. Ook raadt het panel aan een limiet voor het aantal woorden van het onderzoeksproject in te voeren. Het panel acht de systematiek van de beoordeling van het onderzoeksproject met twee en in een aantal gevallen drie beoordelaars zeker naar behoren. Het panel is te spreken over de kalibratiesessies van de beoordelaars. Het beoordelingsformulier van het onderzoeksproject berust voor een belangrijk deel op formele criteria. Het panel bepleit meer inhoudelijke elementen bij de beoordeling te betrekken. Met het logboek en het verslag over de samenwerking tussen de studenten hanteert de opleiding geschikte instrumenten om tot een individuele beoordeling van de afzonderlijke studenten te komen. Het panel beveelt aan om in het beoordelingsformulier expliciet naar logboek en verslag te verwijzen om daarmee de individuele beoordeling nog beter te verantwoorden.

Het panel beschouwt de beroepsprofielen van de studenten als adequate eindwerken waarin de studenten inderdaad aantonen de beoogde leerresultaten bereikt te hebben. Het niveau van de beroepsprofielen is in de ogen van het panel naar behoren. Geen van de profielen is door het panel als onvoldoende beoordeeld. De beoordelingssystematiek van de beroepsprofielen met het verslag en het eindgesprek met verschillende beoordelaars is adequaat. Het panel pleit er als verdere verbetering voor het beoordelingsformulier meer op de integratie van competenties dan op elk van de afzonderlijke competenties te richten. Ook beveelt het panel aan de becijfering van het beroepsprofiel als geheel te baseren op de combinatie van het verslag en het eindgesprek.

De taalvaardigheid van de studenten in beide eindwerken is erop vooruitgegaan. Het panel beveelt aan op dat pad voort te gaan en de taalvaardigheid van de studenten, waaronder begrepen niet alleen de spelling maar ook de stijl, verder te verbeteren.

Beoordeling van de standaard

Op grond van bovenstaande overwegingen beoordeelt het panel standaard 11 *Gerealiseerde leerresultaten* als voldoende.

5. Overzicht van de beoordeling

Standaard	Beoordeling
Standaard 11: Gerealiseerde leerresultaten	Voldoende
Opleiding als geheel	Voldoende

6. Aanbevelingen

In dit rapport zijn enkele aanbevelingen aan de opleiding opgenomen. Deze aanbevelingen worden hieronder samenvattend opgesomd.

- Overwegen het theoretisch kader van het onderzoeksproject na de probleemstelling op te stellen waardoor dat kader gericht en beknopter kan zijn.
- Een limiet voor het aantal woorden van het onderzoeksproject in te voeren.
- Meer inhoudelijke elementen bij de beoordeling van het onderzoeksproject te betrekken.
- Bij de verantwoording van de eindbeoordeling van de individuele student te verwijzen naar het logboek en het samenwerkingsverslag bij het onderzoeksproject.
- De beoordeling van het beroepsprofiel meer te richten op de integratie van competenties dan op de afzonderlijke competenties.
- De becijfering van het beroepsprofiel te baseren op de combinatie van het verslag en het eindgesprek.
- Voort te gaan op het pad van de versterking van de taalvaardigheid van studenten en daarbij zowel de spelling als de stijl te betrekken.